

Creating Connections

LEKOVITO I AROMATIČNO BILJE

INFORMATIVNA BROŠURA

USAID
NGA POPULLI AMERIKAN
OD AMERIČKOG NARODA

RECURA
FINANCIALS

LEKOVITO I AROMATIČNO BILJE I NEDRVNI ŠUMSKI PROIZVODI NA KOSOVU

Kosovo je, u bivšoj Jugoslaviji, bilo jedan od najvećih snabdevača lekovitim i aromatičnim biljem (LAB) i nedrvnim šumskim proizvodima. Njegovi najveći proizvodi su šumske bobice, divlje lekovito bilje i aromatično bilje. Sektor nedrvnih šumskih proizvoda (NDŠP) na Kosovu je aktivan u sakupljanju NDŠP u divljini kao i gajenju 16 vrsta LAB.

Kosovo ima komparativnu prednost u tome da kvalitet i raznovrsnost LAB i NDŠ proizvoda uživa dobru međunarodnu reputaciju. Niski troškovi radne snage, u smislu sakupljanja, gajenja i prerade tih proizvoda dodatno doprinosi njegovojo konkurentnosti. Kosovo ima dobro uspostavljenu i funkcionalnu mrežu berača i poluprerađivača koji su uspostavili odnose sa ruralnim zajednicama i kontinuirano stimulišu te zajednice da te proizvode sakupljaju/ beru i unapređuju shvatanja o njima. Ipak, Kosovo trenutno služi kao primarni snabdevač, sa većinom prerade u drugim zemljama. Ovo predstavlja mogućnost, ne samo, za investiranje u gajenje i sisteme sakupljanja u divljini, već i mogućnost za polupreradu, višestruko povećavajući dodatu vrednost za Kosovo.

Geografski položaj, konfiguracija reljefa, geološki sastav i klimatski uslovi Kosova određuju njegovu bogatu i prilično zanimljivu floru; identifikovane su 84 vrste LAB od komercijalnog značaja sa potencijalom od gotovo 29,000 tona sušenih, koje postoje u sledećih pet regiona: Albanski Alpi/ Alpet Shqiptare, Šara/Sharri, Golak/Gollaku, Mitorvica/Mitrovica i Podujevo/ Podujeva, ali i centralno Kosovo. Najbogatiji regioni LAB i NDŠP na Kosovu su Šar planina i Albanski Alpi; u tim regionima , a naročito u podalpskoj zoni, dominiraju borovnica, kleka (smreka) i jagorčevina. Ove vrste su važne i vredne na međunarodnim tržištima. Generalno, industrijski važna teritorija Kosova (10,908 km²) je vrlo bogata sa stanovišta biodiverziteta i količine LAB i NDŠ proizvoda.

U pogledu NDŠP sakupljenih u divljini, kosovski poljoprivrednici iz ruralnih oblasti, trenutno, sakupljaju samo mali deo postojećeg potencijala na nacionalnim planinama. Ukupna potencijalna površina za skupljanje tih proizvoda je preko 100,000 hektara; međutim, trenutno se, manje od 25% površine koristi za skupljanje a tek posle za mali broj proizvoda. Procenjuje se da se trenutno koristi svega 6% raspoloživog potencijala, uglavnom borovnica, bobica kleke, pečurki i nekih lekovitih biljaka.

Što se tiče gajenja, postoji oko 250 hektara LAB koje se gaji, od čega je 85 hektara sertifikованo kao organsko, sertifikovanje uglavnom preko kompanije sakupljača.

Ovaj sektor pruža dobre mogućnosti, posebno za udaljene seoske i planinske oblasti i dobre mogućnosti za uključivanje mladih ljudi na sakupljanju/branju.

SADRŽAJ

LEKOVITO I AROMATIČNO BILJE I NEDRVNI ŠUMSKI PROIZVODI NA KOSOVU	3
TRŽIŠTE LAB I NDŠP	6
LANAC VREDNOSTI LAB	8
SLUČAJ ULAGANJA ZA LAB	10
KAMILICA	12
GENTIANA LUTEA (LINCURA)	14
MELISSA (MATIČNJAK)	16
ALTHAEA OFFICINALIS (BELI SLEZ)	18
MALVA SYLVESTRIS (CRNI SLEZ)	20
NANA/METVICA	22
ORIGANO	24
ŠAFRAN	26
ŽALFIJA	28

TRŽIŠTE LAB I NDŠP

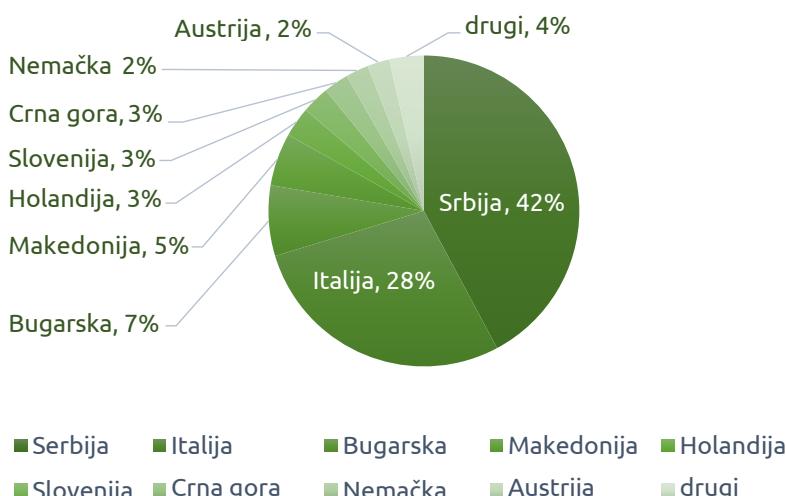
Na Kosovu postoji 13 većih aktivnih kompanija za sakupljanje, koje se uglavnom bave divljim pečurkama, sa oko 40 sabirnih mesta koja deluju kao primarni posrednik. Procjenjuje se da se na Kosovu trenutno sakupi 800 tona divljih pečurki godišnje (uglavnom porcini/vrganji ili Boletus edulis). Smatra se da je ovo znatno ispod prosečnih proizvodnih kapaciteta vrganja na Kosovu, što ostavlja dosta prostora za povećanje postojećih kapaciteta za sakupljanje i preradu. Jedna geografska oblast koja se i dalje smatra netaknutom jeste region planine Rugovo.

Veći igrači na tržištu se takođe bave sakupljanjem i preradom divljeg šumskog voća, uglavnom borovnica, šipurka, kupina, bobica kleke i divljih jabuka. Nekoliko ih se takođe bavi sakupljanjem i preradom divljeg lekovitog i aromatičnog bilja.

Ukupna godišnja krajnja tržišna vrednost LAB i NDŠ proizvoda se procenjuje na blizu 10 miliona evra, što je veliki potencijal dodate vrednosti u polupreradi i uslugama sakupljanja i branja. Većina kompanija aktivnih u sektoru, u stvari, prodaje ispod 100 tona godišnje, dok svega nekoliko vodećih kompanija trguje sa preko 200 tona pečurki i drugim NDŠ proizvodima godišnje.

Što se tiče tržišta, procenjuje se da 95% čine izvozna tržišta a svega 5% se proda na domećem tržištu. Pečurke, kao najveći od NDŠ proizvoda se izvoze u Italiju, sa Srbijom kao velikom prelaznom destinacijom koja služi kao posredničko čvoriste za dalju prodaju, ponovo, uglavnom u Italiji. Ovo je tako zbog postojećih trgovinskih sporazuma sklopljenih između velikih kupaca i srpskih sakupljača/berača.

Sledeći grafikon prikazuje glavna izvozna tržišta za LAB i NDŠ.

Smatra se da sadašnja tržišna potražnja za LAB i NDŠP daleko premašuje trenutno snabdevanje, što pokazuje potencijal za povećanjem kapaciteta za sakupljanje i proizvodnju. Kosovo je poznato po kvalitetu svojih divljih pečurki, a naročito vrganja -Boletus edulis (porcini). Velika je potražnja za kosovskim pečurkama. Očekuje se, takođe, da će domaća potražnja rasti u predstojećim godinama, jer pečurke kao i drugi NDŠ proizvodi sve više postaju deo dnevne ishrane mnogih kosovskih građana.

Prema istraživanju HPK (2011), broj ljudi angažovanih na sakupljanju NDŠP je procenjen na 11,400 sakupljača (berača)/porodica. Pored toga, oko 192 ljudi je angažovano na 158 mobilnih sabirnih mesta i kod sub-operatera.

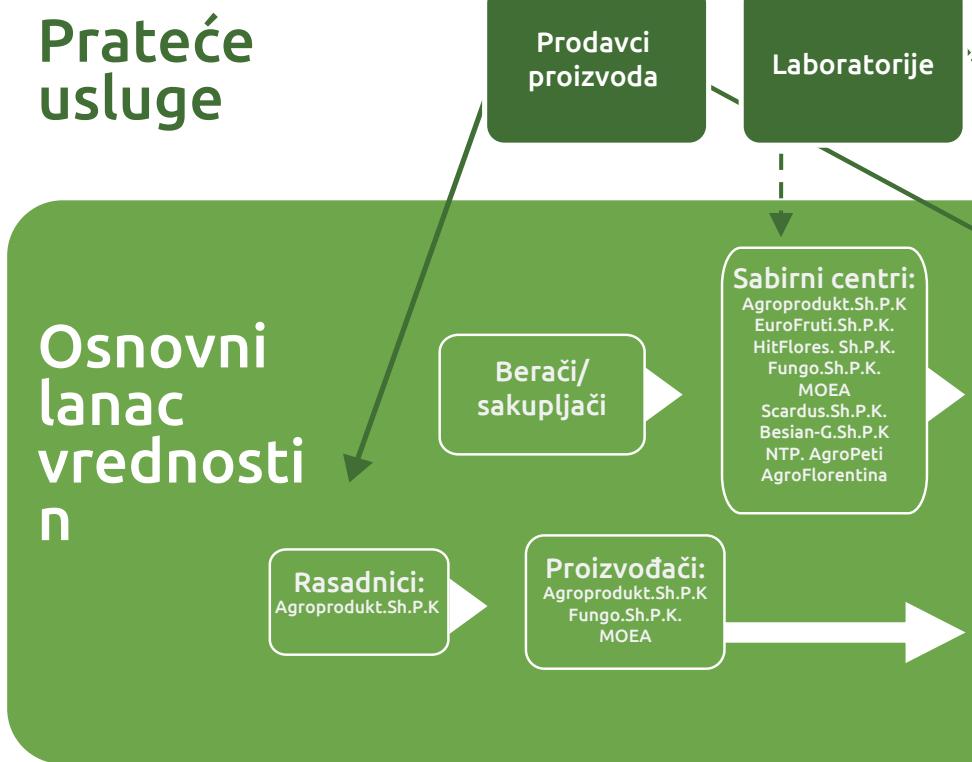
U poslednjih nekoliko godina, zbog povećane upotrebe ovih proizvoda, neki od velikih poluprerađivača su počeli da gaje kamilicu, žalfiju i druge proizvode za kojima postoji potražnja na međunarodnim tržištima. Uobičajeno, veliki operateri obezbeđuju seme i tehničku pomoć, i na kraju otkupljuju sušene proizvode od poljoprivrednika. Ključ za povećanje proizvodnih kapaciteta i povećanje dodatne vrednosti za tržište LAB i NDŠP je ulaganje u sušare, šok frizere i skladištene objekte za duboko zamrzavanje. Rešavanje prerađivačkih kapaciteta povećava i kapacitet za preradu većih količina, povećava dodatu vrednost i otvara nova izvozna tržišta koja su gladna visoko kvalitetnih proizvoda LAB i NDŠP.

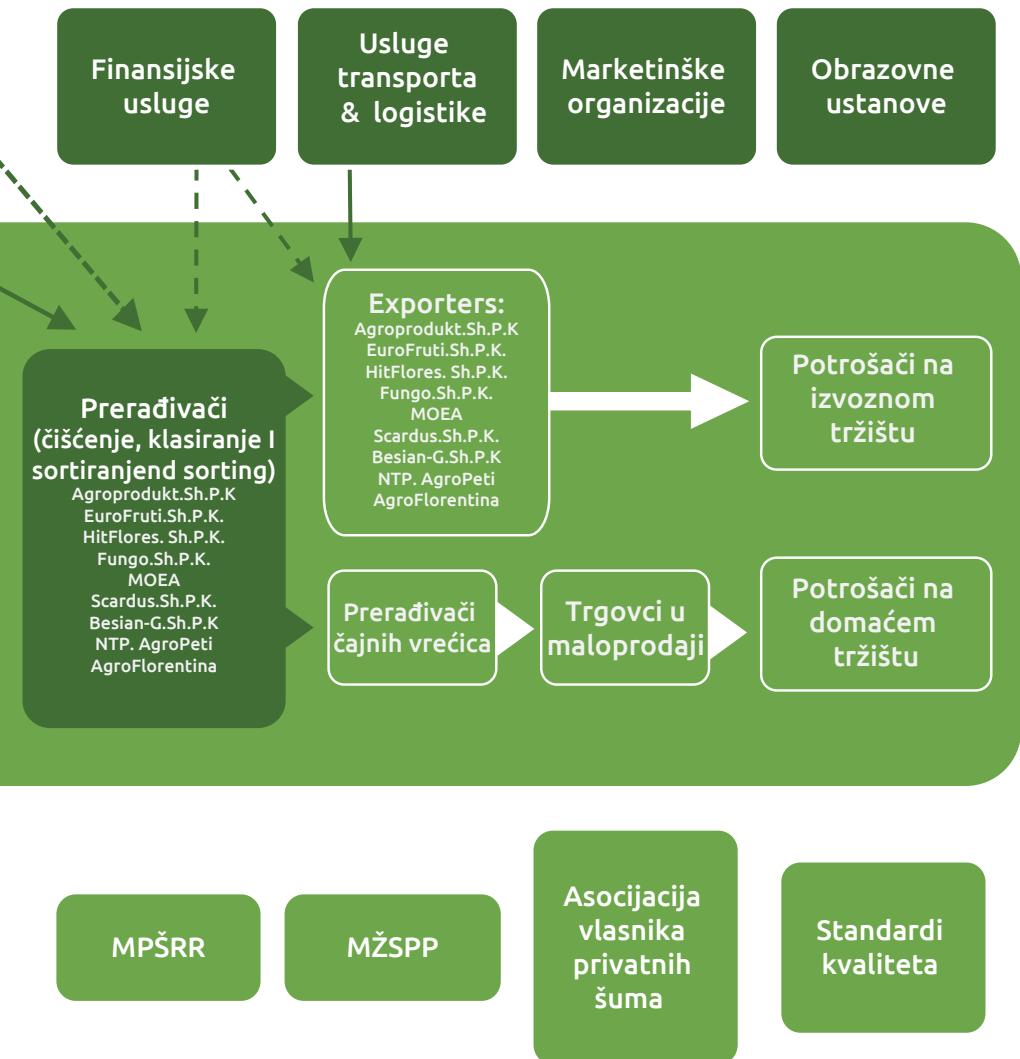
Sledeća tabela predstavlja sliku istorijski obradivih površina samo za LAB, njihov prinos i izvozne količine kao i procenjene vrednosti u evrima, uključujući i glavne odredišne zemlje.

PROIZVOD	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Proizvodnja (t)	1,650	2,040	2,046	2,860	3,050	3,850
Površina gajenja (ha)	12	30	40	75	175	250
Uzgojeno (t)	35	95	125	235	540	820
Sakupljeno (t)	1,615	1,945	2,335	2,625	2,510	3,030
Ukupan izvoz (t)	1,562	1,887	2,241	2,571	2,629	3,240
Vrednost izvoza(evro)	2,100,000	2,650,000	3,750,000	3,750,000	4,167,000	5,200,000
Zemlje uvoznici Top 5 (% od ukupnog uvoza)	Srbija, Nemačka, Italija, Švajcarska	Srbija, Nemačka, Italija, Švajcarska	Srbija, Nemačka, Italija, Švajcarska	Srbija, Nemačka, Italija, Švajcarska	Srbija, Nemačka, Italija, Švajcarska	Srbija, Nemačka, Italija, Švajcarska
Zemlje izvoznici Top 5 (% od ukupnog izvoza)	Nemačka Italija, Švajcarska, Holandija	Nemačka Italija, Švajcarska, Holandija	Nemačka Italija, Švajcarska, Holandija	Nemačka Italija, Švajcarska, Holandija	Nemačka Italija, Švajcarska, Holandija	Nemačka Italija, Švajcarska, Holandija

LAB-e i NDŠP se trenutno uglavnom izvoze kao sirovine prerađivačima u tri industrije: prehrambenoj, kozmetičkoj i farmaceutskoj. Sektor LAB i NDŠP ima pristup svetskom tržištu i takmiči se sa akterima širom sveta. Trendovi pokazuju da globalna potražnja za biljnim proizvodima konstantno raste 3% do 12% godišnje, u zavisnosti od proizvoda. Procenjuje se da je trenutno svetsko tržište za LAB i NDŠP oko 84 milijarde američkih dolara, zbog povećane svesti o njihovoj ulozi u zdravoj ishrani i povećanoj upotrebi biljaka u kozmetici i medicinskom lečenju. Iz tih razloga se očekuje da će svetsko tržište nastaviti da se razvija još mnogo predstojećih godina.

LANAC VREDNOSTI LAB

SLUČAJ ULAGANJA ZA LAB

Naredni delovi predstavljaju tipičan slučaj ulaganja za gajenje i preradu nekoliko glavnih LAB i NDŠP sa najvećim tržišnim potencijalom.

Ovaj dokument služi samo u informativne i ilustrativne svrhe i ne teži da pokaže stvarne rezultate. On nije i ne treba ga shvatati kao savet za ulaganja, ili kao preporuku u vezi sa nekom posebnom garancijom ili tokom delovanja. Mišljenja koja su ovde izneta su sadašnji stavovi do dana pojavljivanja u ovom materijalu i podležu promenama bez prethodne najave. Razumni ljudi mogu da se ne slažu sa ovde iznetim mišljenjima. U slučaju da se bilo koja pretpostavka upotrebljena ovde dokaze kao neistina, rezultati verovatno znatno variraju. Sva ulaganja podrazumevaju rizike. Ne postoje garancije da će investicione strategije ostvariti željene rezultate pod svim tržišnim uslovima i svaki investitor mora da proceni svoju sposobnost da ulaže dugoročno, posebno tokom perioda tržišne krize. Nije izneto nijedno zastupanje da će bilo koji račun, proizvod ili strategija postići ili verovatno postići dobit, gubitke ili rezultate slične onima o kojima se razgovaralo, ako ih ima.

Slučajevi ulaganja, u nastavku, se izračunavaju po hektaru i predstavljaju ilustraciju potrebnih ulaganja, operativnih troškova, troškova rada, proizvodnje i prodaje, u procesu analiziranja slučajeva ulaganja za svaku kulturu.

Predstavljeni slučajevi se zasnivaju na tipičnim godinama i prirodnim uslovima. Cene proizvoda kao i količina roda i cene zavise od brojnih faktora, uključujući kretanja na tržištu i ulaganja i brige investitora. Ne može se, iz sledećih proračuna izvesti bilo kakva odgovornost autora. Prikazani slučajevi služe samo u ilustrativne svrhe, sa namerom obezbeđivanja indikacija za mogućnosti ulaganja.

U pogledu prerađivačkih kapaciteta, tipičan slučaj ulaganja dat je za kapacitete sušenja i zamrzavanja sa mogućnostima za dodatnim prerađivanjem, ilustrovan u pogledu procenata marži za različite aktivnosti na dodatu vrednost.

Na osnovu analize tržišta i ogromnog potencijala za razvoj novih izvoznih tržišta, ključ za uspešna ulaganja se odnosi na razvoj postojećih i nove veze sa izvoznim tržištima,

U suštini, mogućnosti investiranja leže u sledećim oblastima:

- Ulaganja u proizvodne kapacitete
- Ulaganja u kapacitet za preradu
- Ulaganja u postojeće kompanije davanjem ulaganja i obrtnog kapitala namenjenog povećanju skupljanja i gajenja, ali i poboljšanju prerađivačkih kapaciteta

KAMILICA

UČEŠĆE

ULAGANJA POTREBNA ZA PRIPREMU ZEMLJIŠTA

Troškovi pripreme zemljišta	Iznos
sušač	€ 6.000
oranje	€ 120
priprema zemljišta (kružno tanjiranje)	€ 200
okretanje	€ 120
stajnjak	€ 30
Ukupni troškovi pripreme zemljišta	€ 6.470

OPERATIVNI TROŠKOVI

Operativni troškovi	1. godina	2. godina	3. godina	4. godina	5. godina
kombinovano branje	€ 135	€ 135	€ 135	€ 135	€ 135
rad	€ 80	€ 80	€ 80	€ 80	€ 80
održavanje sušača	€120	€120	€120	€120	€120
Troškovi sušača	€ 400	€ 400	€ 400	€ 400	€ 400
seme	€ 96	€ 96	€ 96	€ 96	€ 96
amortizacija (20 godina)	€ 324	€ 324	€ 324	€ 324	€ 324
UKUPNI OPERATIVNI TROŠKOVI	€ 1155				

KOLIČINA I DOBIT

PRINOSI PO HA

Rod	Iznos
Rod po ha	1.300
Cena	€ 3.85

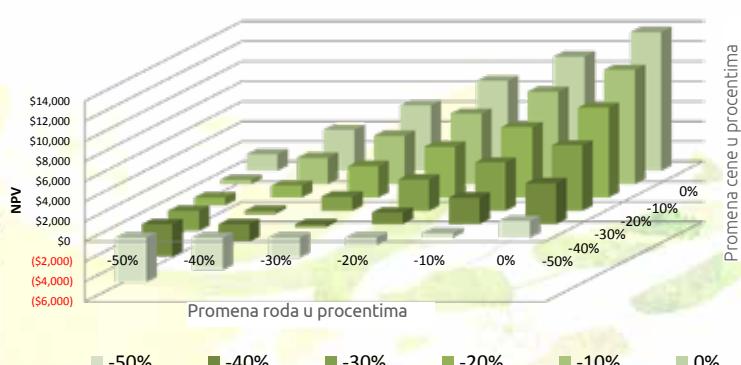
PRODAJA I ZARADA

Predračun dobiti i gubitaka	1. godina	2. godina	3. godina	4. godina	5. godina
Prodaja					
Kamilica	€ 5.000,00	€ 5.000,00	€ 5.000,00	€ 5.000,00	€ 5.000,00
Ukupna prodaja	€ 5.000,00				
Ukupni troškovi uključujući ulaganja	1154,50	1154,50	1154,50	1154,50	1154,50
Neto dobit pre poreza	€ 3.845,50				

SLUČAJ ULAGANJA

Ako se razmotre optimalno izračunati parametri kakvi su cena i prodata količina, ulaganje, zajedno sa operativnim troškovima od 1.592,80 evra i izračunati troškovi kapitala od 20%, daju 179% povraćaja uloženog.

NPV KAMILICIA VS ROD & CENA

LINCURA

UČEŠĆE

POTREBNA ULAGANJA

ulaganja	Ukupno
Oranje	€ 130
Tanjirjanje	€ 100
Seme kg	€ 300
Priprema semena za setvu - 5-10 gr/1m2 - 300 - 500 Biljaka/m2, dana	€ 240
Održavanje rasada/dani	€ 240
Presadišvanje rasada - 1 radnik/dan*2000 - 3000 rasada	€ 480
Sušenje na suncu	€ 500
UKUPNA POTREBNA ULAGANJA	€ 1,990

OPERATIVNI TROŠKOVI

Operativni troškovi	1. godina	2. godina	3. godina	4. godina	5. godina
Navodnjavanje -troškovi goriva	€ 60	€ 60	€ 60	€ 60	€ 60
Amortizacija	€ 398	€ 398	€ 398	€ 398	€ 398
UKUPNI GODIŠNJI TROŠKOVI	€ 458				

TROŠKOVI RADA

Troškovi rada	1. godina	2. godina	3. godina	4. godin	5. godina
Plevljenje - 2 puta	€ 40	€ 40	40	€ 40	€ 40
Branje i čišćenje	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 1,200
Sušenje - ogrevna drva m3	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 900
UKUPNI TROŠKOVI RADA	€ 40	€ 40	€ 40	€ 40	€ 2,140

KOLIČINA I DOBIT

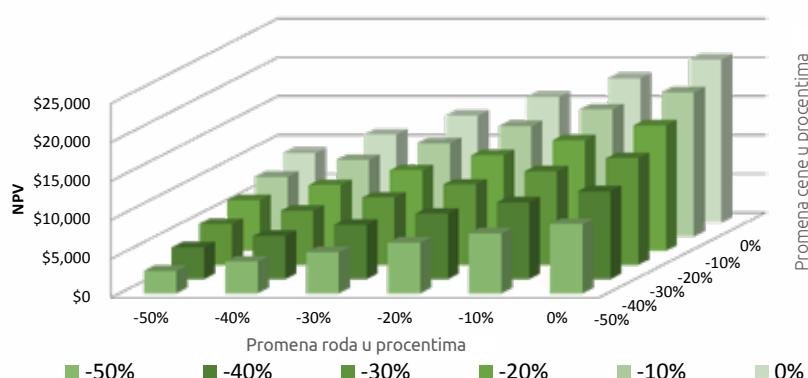
PRODAJA I ZARADA

Predračun dobiti i gubitka	1. godina	2. godina	3. godina	4. godina	5. godina
Prodaja					
Količina lincure	-	-	-	-	6,000
Cena i klase lincure	€ 10.0	€ 10.0	€ 10.0	€ 10.0	€ 10.0
ukupna prodaja	€ -	€ -	€ -	€ -	€ 60,000
ukupni godišnji troškovi	€ 498	€ 498	€ 498	€ 498	€ 2,598
NETO DOBIT PRE POREZA	€ (498)	€ (498)	€ (498)	€ (498)	€ 57,402

POVRAĆAJ ULOŽENOG KAPITALA

Razmatranje optimalnog slučaja sa ulaganjem od 1,990 evra i troškovima kapitala od 20%, ulaganje u Gentiana lutea donosi neto sadašnju vrednost (NPV) od 20,979 evra. Povraćaj uloženog za optimalan slučaj ulaganja u Gentiana lutea, kada se uračunaju troškovi ulaganja od 1,990 evra, je neverovatnih 577% tokom perioda od šest godina.

NPV LINCURE VS ROD & CENA

MATICNJAK

UČESĆE

POTREBNA ULAGANJA

Ulaganja	Iznos
oranje	€130
tanjiranje	€100
seme kg	€ 150
priprema semena za setvu	€ 12
održavanje rasada/dana	€ 48
presađivanje rasada	€ 300
Sušač	€ 6000
UKUPNA ULAGANJA	€ 6,740

OPERATIVNI TROŠKOVI & TROŠKOVI RADA

Operativni i troškovi rada	1. godina	2. godina	3. godina	4. godina	5. godina
drljanje	€ 40	€ € 40	€ 40	€ 40	€ 40
navodnjavanje	€ 60	€ 60	€ 60	€ 60	€ 60
održavanje sušača	€120	€120	€120	€120	€120
Troškovi sušača	€ 400	€ 400	€ 400	€ 400	€ 400
branje	€ 100	€ 100	€ 100	€ 100	€ 100
amortizacija ulaganja	€ 337	€ 337	€ 337	€ 337	€ 337
UKUPNI OPERATIVNI TROŠKOVI	€ 1,057	€ 1,157	€ 1,157	€ 1,157	€ 1,157

KOLIČINA I DOBIT

PRODAJA I ZARADA

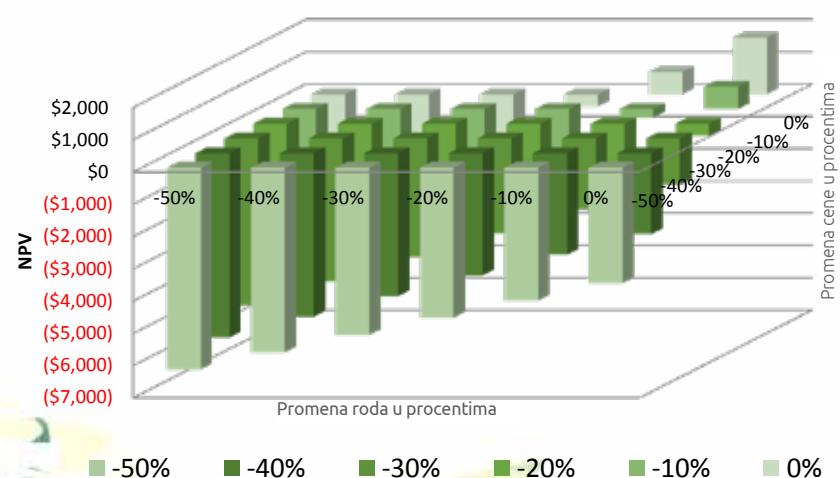
Prihodi	1. godina	2. godina	3. godin	4. godina	5. godin
Količina	720	3,000	3,000	3,000	3,000
Cena	€ 1	€ 1	€ 1	€ 1	€ 1
Prodaja	€ 720	€ 3,000	€ 3,000	€ 3,000	€ 3,000

Predračun dobiti i gubitka	1. godina	2. godina	3. godina	4. godina	5. godina
Ukupna prodaja	€ 720	€ 3,000	€ 3,000	€ 3,000	€ 3,000
Ukupni troškovi	€ 1,057	€ 1,157	€ 1,157	€ 1,157	€ 1,157
NETO DOBIT PRE POREZA	€ (337)	€ 1.843	€ 1.843	€ 1.843	€ 1.843

POVRAĆAJ ULOŽENOG

Povraćaj uloženog u optimalnom slučaju ulaganja u matičnjak , kada se uračunaju potrebna ulaganja i operativni troškovi od 1,240 evra je 183%. Računajući troškove kapitala od 20%, ulaganje daje neto sadašnju vrednost (NPV) od 5,018 evra.

NPV MATIČNJAKA VS ROD & CENA

BELI SLEZ

UČEŠĆE

POTREBNA ULAGANJA

Ulaganja	Ukupno
Površinsko oranje	€ 130
Duboko oranje u jesen	€ 130
Seme	€ 75
Priprema semena za sejanje	€ 24
Održavanje rasada/dana	€ 60
Presađivanje rasada	€ 360
UKUPNA POTREBNA ULAGANJA	€ 779

OPERATIVNI TROŠKOVI & TROŠKOVI RADA

Operativni troškovi	Ukupno
Plevljenje -2 puta	€ 240
Navodnjavanje -troškovi goriva	€ 120
Branje korenova - traktorom	€ 300
Ljuštenje korenja - 100 kg/dan	€ 1,920
Sušenje - ogrevno drvo m3	€ 480
UKUPNI GODIŠNJI OPERATIVNI TROŠKOVI	€ 3,060

KOLIČINA I DOBIT

PRODAJA I ZARADA

Predračun dobiti i gubitka	kg	Polj. cena po kg	Ukupno
Prodaja			
Sveže korenje kg 12 000 - 16 000 (4:1), suvi 2000 - 3000 kg, pc	2,000	€ 7.0	€ 14,000
Sveži cvetovi 1000 kg (6/7:1) - sušeni 150 kg	150	€ 1.0	€ 150
Sveži listovi 3000 - 3500 (6/7:1) 500 kg * €1	500	€ 1.0	€ 500
Ukupna prodaja			€ 14,650
Ukupni troškovi uključujući ulaganja			
Neto dobit pre poreza			€ 10,811

POVRAĆAJ ULOŽENOG

Optimalan slučaj ulaganja u beli slez, kada se uračunaju potrebni troškovi ulaganja i operativni troškovi od 3,839 evra, uključujući troškove kapitala od 20%, daje neverovatnih 230% povraćaja uloženog za godinu dana .

CRNI SLEZ

UČESĆE

POTREBNA ULAGANJA

Ulaganja	Iznos
Duboko oranje u jesen	€ 130
Dodatni rad	€ 65
Seme- 1.5-2 Kg	€ 75
Presađivanje rasada	€ 240
UKUPNO	€ 510

OPERATIVNI TROŠKOVI & TROŠKOVI RADA

Operativni i troškovi rada	Iznos
Briga za rasad	€ 60
Drljanje	€ 40
Navodnjavanje	€ 120
Branje	€ 8,400
UKUPNI OPERATIVNI TROŠKOVI	€ 8,620

KOLIČINA I DOBIT

PRODAJA I ZARADA

Prihod	Cena	Količina	Iznos
Sveži cvetovi	€ 11	2,500	€ 27,500
Listovi	€ 1	2,000	€ 2,000
UKUPNA PRODAJA			€ 29,500

Predračun dobiti i gubitka	Iznos
Ukupna prodaja	€ 29,500
Ukupni troškovi + ulaganja	€ 9,130
NETO DOBIT PRE POREZA	€ 20,370

POVRAĆAJ ULOŽENOG

Optimalan slučaj ulaganja u crni slez kada se uračunaju potrebna ulaganja i operativni troškovi od 9,130 evra, uključujući umanjenje troškova kapitala od 20%, donosi neverovatnih 254% povraćaja uloženog.

METVICA

UČESĆE

POTREBNA ULAGANJA

Ulaganja	Iznos
Oranje u jesen	€130
Tanjiranje	€ 100
Seme kg	€ 150
Priprema semena za sadnju	€ 12
Održavanje rasada/dana	€ 48
Presađivanje rasada	€ 300
Sušač	€6000
UKUPNA ULAGANJA	€ 6,740

OPERATIVNI TROŠKOVI & TROŠKOVI RADA

Operativni i troškovi rada	1. godina	2. godina	3. godina	4. godina	5. godina
Drljanje	€ 40	€ 40	€ 40	€ 40	€ 40
Navodnjavanje	€ 60	€ 60	€ 60	€ 60	€ 60
Branje	€ 100	€ 200	€ 200	€ 200	€ 200
Održavanje sušača i operativni troškovi	€ 120	€ 120	€ 120	€ 120	€ 120
Troškovi sušača	€ 400	€ 400	€ 400	€ 400	€ 400
Amortizacija ulaganja (20 godina)	€ 337	€ 337	€ 337	€ 337	€ 337
UKUPNI OPERATIVNI TROŠKOVI	€ 1,057	€ 1,157	€ 1,157	€ 1,157	€ 1,157

KOLIČINA I DOBIT

PRODAJA I ZARADA

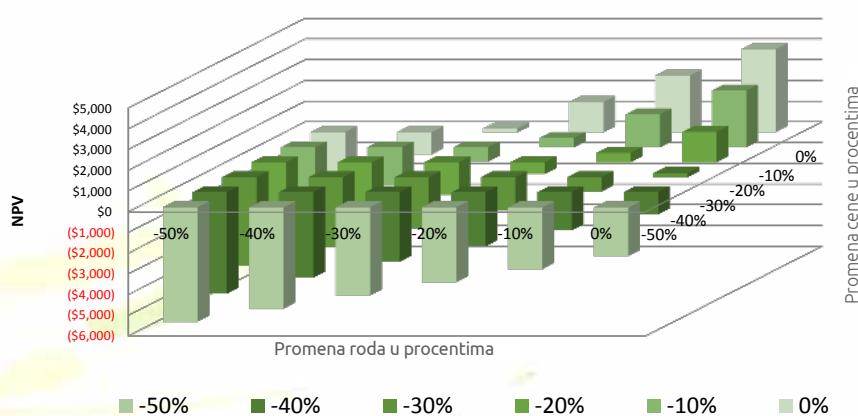
Prihod	1. godina	2. godina	3. godina	4. godina	5. godina
Količina	720	3,000	3,000	3,000	3,000
Cena	€ 1	€ 1	€ 1	€ 1	€ 1
Prodaja	€ 720	€ 3,000	€ 3,000	€ 3,000	€ 3,000

Predračun dobiti i gubitka	1. godina	2. godina	3. godina	4. godina	5. godina
Ukupna prodaja	€ 720	€ 3,000	€ 3,000	€ 3,000	€ 3,000
Ukupni troškovi	€ 1,057	€ 1,157	€ 1,157	€ 1,157	€ 1,157
NETO DOBIT PRE POREZA	€ (337)	€ 1,843	€ 1,843	€ 1,843	€ 1,843

POVRAĆAJ ULOŽENOG

Optimalan slučaj ulaganja u nanu, računajući potrebne troškove ulaganja i operativne troškove od 1,040 evra, uključujući umanjenje troškova kapitala od 20%, daje neverovatnih 306% povraćaja uloženog u periodu od pet godina. Neto sadašnja vrednost (NPV) ulaganja sa troškovima kapitala od 20% je 2,766 evra. Tabela ispod pokazuje izmene u NPV, prema promeni cene i količine.

NPV NANE/METVICE VS ROD & CENA

ORIGANO

UČESĆE

POTREBNA ULAGANJA

Ulaganja	Iznos
Oranje	€ 130
Tanjiranje	€ 100
Seme kg	€ 150
Priprema semena za sejanje	€ 12
Održavanje rasada	€ 48
Presađivanje rasada	€ 300
Komercijalni sušač	€ 6,000
UKUPNA ULAGANJA	€ 6,740

OPERATIVNI TROŠKOVI & TROŠKOVI RADA

Operativni i troškovi rada	1. godina	2. godina	3. godina	4. godina
Drljanje	€ 40	€ 40	€ 40	€ 40
Navodnjavanje	€ 60	€ 60	€ 60	€ 60
Održavanje sušača	€ 120	€ 120	€ 120	€ 120
Troškovi sušača	€ 400	€ 400	€ 400	€ 400
Branje	€ 100	€ 100	€ 100	€ 100
Amortizacija ulaganja	€ 337	€ 337	€ 337	€ 337
UKUPNI OPERATIVNI TROŠKOVI	€ 1057	€ 1157	€ 1157	€ 1157

KOLIČINA I DOBIT

PRODAJA I ZARADA

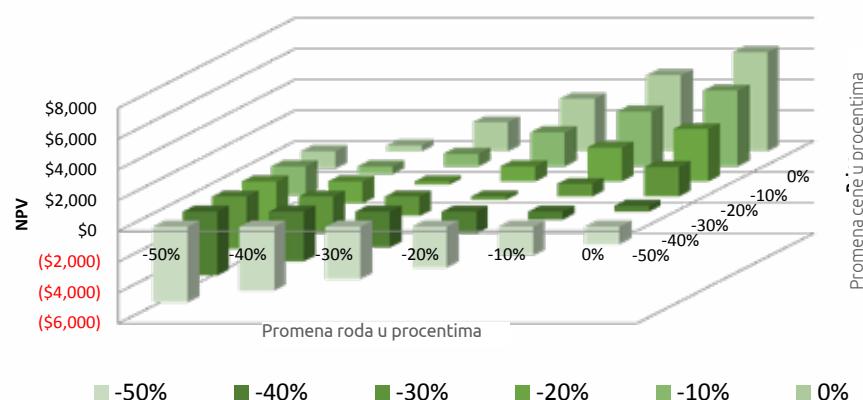
Prihod	1. godina	2. godina	3. godina	4. godina
Količina	1,800	4,200	4,200	1,200
Cena	€ 1	€ 1	€ 1	€ 1
Prodaja	€ 1,800	€ 4,200	€ 4,200	€ 1,200

Predračun dobiti i gubitka	1. godina	2. godina	3. godina	4. godina
Ukupna prodaja	€ 1.800	€ 4.200	€ 4.200	€ 1.200
Ukupni troškovi	€ 1057	€ 1157	€ 1157	€ 1157
NETO DOBIT PRE POREZA	€ 743	€ 3.043	€ 3.043	€ 43

POVRAĆAJ ULOŽENOG

Razmatrajući ulaganje i operativne troškove navedene napred, origano donosi povraćaj uloženog od 94%. Uz troškove kapitala od 20%, neto sadašnja vrednost (NPV) ovog ulaganja je 3,993 evra. Tabela ispod pokazuje promene u NPV prema promenama cene i prodate količine proizvoda.

NPV ORIGANA VS ROD & CENA

ŠAFRAN

UČESĆE

POTREBNA ULAGANJA

Ulaganje	Iznos
Priprema zemlje i analiza zemljišta	€ 300
Stajnjak	€ 500
Lukovica iz holandije	€ 47,500
UKUPNA ULAGANJA	€ 48,300

OPERATIVNI TROŠKOVI

troškovi rada i operativni troškovi	1. godina	2. godina	3. godina	4. godina
Radna snaga	€ 500	€ 1,000	€ 1,800	€ 4,000
Navodnjavanje	€ 110	€ 110	€ 110	€ 110
UKUPNI TROŠKOVI RADA I OPERATIVNIH TROŠKOVA	€ 610	€ 1,110	€ 1,910	€ 4,110

Rod	1. godina	2. godina	3. godina	4. godina
Šafran kg	1.00	3.00	5.00	8.00
Cena €/kg	€ 5,000	€ 5,000	€ 5,000	€ 5,000

KOLIČINA I DOBIT

ROD PO HEKTARU

Prihod	1. godina	2. godina	3. godina	4. godina
Šafran kg	1.00	3.00	5.00	8.00
Cena €/kg	€ 5,000	€ 5,000	€ 5,000	€ 5,000
Prodaja šafrana	€ 5,000	€ 15,000	€ 25,000	€ 40,000
Prodaja lukovica (2 mio x €0.05)				€ 100,000
UKUPAN PRIHOD	€ 5,000	€ 15,000	€ 25,000	€ 140,000

Troškovi	1. godina	2. godina	3. godina	4. godina
UKUPNI TROŠKOVI RADA I OPERATIVNIH TROŠKOVA	€ 610	1,110	€ 1,910	€ 4,110

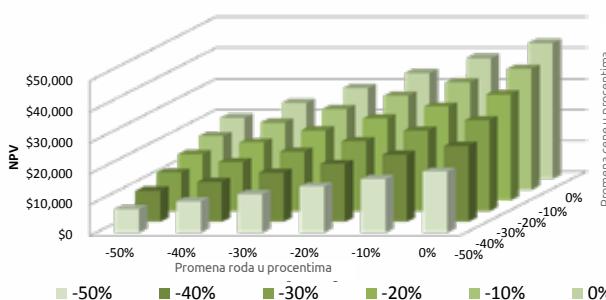
PRODAJA I ZARADA

Predračun dobiti i gubitka	1. godina	2. godina	3. godina	4. godina
Ukupan prihod	€ 5,000	€ 15,000	€ 25,000	€ 140,000
Ukupni troškovi rada i operativni troškovi	€ 610	€ 1,110	€ 1,910	€ 4,110
NETO DOBIT PRE OPOREZIVANJA	€ 4,390	€ 13,890	€ 23,090	€ 135,890

POVRAĆAJ ULOŽENOG

Povraćaj uloženog za optimalan slučaj ulaganja u šafran, kada se uračunaju potrebni operativni troškovi od 4,110 evra (jer je šafran višegodišnja biljka), uključujući umanjenje troškova kapitala od 20%, je neverovatnih 92% povraćaja uloženog za godinu dana.

NPV ŠAFRANA VS ROD & CENA

ŽALFIJA

UČESĆE

POTREBNA ULAGANJA

Ulaganja	Iznos
Oranje	€ 130
Tanjirjanje	€ 100
Dubrenje stajnjakom	€ 60
Seme 1 -2 kg	€ 150
Semenke - uzgoj u lejama 5-10 gr/1m2 - 300 - 500 biljaka/m2	€ 12
Održavanje rasada/dana	€ 48
Presađivanje rasada - 1 radnik/dan*2000 - 3000 sadnica	€ 300
Komercijalni sušač	€ 6,000
UKUPNO	€ 6,800

OPERATIONAL COSTS & LABOR COSTS

Operativni i troškovi rada	1. godina	2. godina	3. godina	4. godina
Drljanje	€ 40	€ 40	€ 40	€ 40
Navodnjavanje	€ 120	€ 60	€ 60	€ 60
Održavanje sušača	€ 150	€ 300	€ 300	€ 300
Troškovi sušača	€ 120	€ 120	€ 120	€ 120
Branje	€ 400	€ 400	€ 400	€ 400
Amortizacija ulaganja	€ 340	€ 340	€ 340	€ 340
UKUPNO	€ 1,170	€ 1,260	€ 1,260	€ 1,260

KOLIČINA I DOBIT

PRODAJA I ZARADA

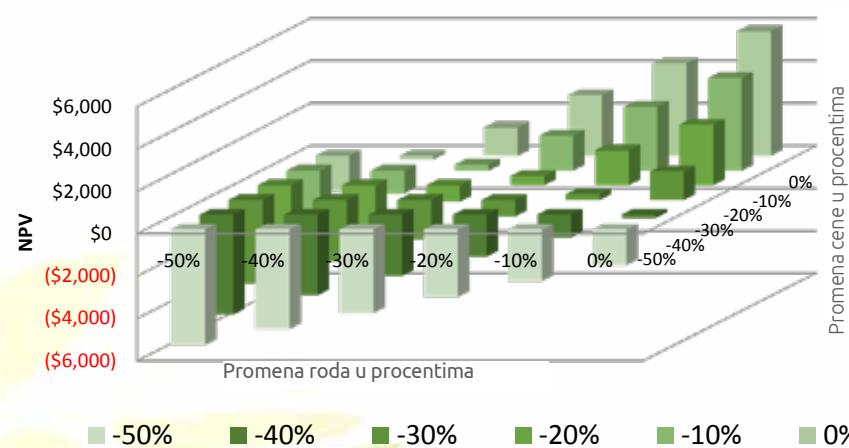
Prihod	1. godina	2. godina	3. godina	4. godina
Količina	1,800	4,200	4,200	1,200
Cena	€ 1.0	€ 1.0	€ 1.0	€ 1.0
Ukupna prodaja	€ 1,800	€ 4,200	€ 4,200	€ 1,200

Predračun dobiti i gubitka	1. godina	2. godina	3. godina	4. godina
Ukupna prodaja	€ 1,800	€ 4,200	€ 4,200	€ 1,200
Ukupni troškovi	€ 1,170	€ 1,260	€ 1,260	€ 1,260
NETO DOBIT PRE POREZA	€ 630	€ 2,940	€ 2,940	€ (60)

POVRAĆAJ ULOŽENOG KAPITALA

Prosečan povraćaj uloženog je do 88% za period od četiri godine, za optimalan slučaj ulaganja od 2,800 evra. Ulaganje u žalfiju donosi pozitivnu neto sadašnju vrednost (NPV) od 3,665 evra, kada se uračuna 20% troškova kapitala. Tabela ispod pokazuje promene u NPV sa promenama u ceni i količini

NPV ŽALFIJE VS ROD & CENA

IZVORI INFORMACIJA:

USAID / Program Poljoprivredni Razvoj i Ruralne Mogućnosti

USAID / Program Nove Mogućnosti za Poljoprivredu (završen u februaru 2015.)

Trgovinski bilans poljoprivrede na Kosovu 2007 do 2013 - Helvetas Sviss
InterCooperation Kosovo

Kosovski Zeleni Izveštaj 2014 - Ministarstvo poljoprivrede , šumarstva i ruralnog razvoja

Studija poljoprivrednog sektora na Kosovu - Recura - pripremljen za 'Eye' Projekat

